

Հածելծած. Կալածահրղթյան կեխակեկը

Սույն հավելվածը Հայաստանի իրավիճակի վերաբերյալ ՌԱԵՀ-ի վերլուծության և առաջարկների մաս չի կազմում

ՌԱԵՀ-ի երկիր առ երկիր ընթացակարգի համաձայն՝ Հայաստանի մասին ՌԱԵՀ-ի նախնական զեկույցը ենթարկվել է կոնֆիդենցիալ քննարկման Հայաստանի իշխանությունների հետ: Նրանց մի շարք մեկնաբանություններ հաշվի են առնվել ՌԱԵՀ-ի կողմից և ներառվել զեկույցի վերջնական տարբերակում (որը, ՌԱԵՀ-ի գործունեության չափորոշիչների համաձայն, կարող է հաշվի առնել միայն մինչև 2010թ. հունիսի 24-ը թվագրված զարգացումները՝ նախնական զեկույցի քննարկման ամսաթիվը):

Հայաստանի իշխանությունները խնդրել են նաև, որ իրենց տեսակետները ներկայացվեն որպես զեկույցի հավելված:

Հայաստանի Հանրապետության դիտողությունները Ռասիզմի և անհանդուրժողականության դեմ Եվրոպական հանձնաժողովի՝ Հայաստանի վերաբերյալ երրորդ գեկույցի մասին

ՌԱԵՀ-ի 3-րդ գեկույցը	Մեկնաբանություններ
<p>Էջ 7, “Քաղաքացիական և վարչական օրենսդրությունների մեջ գոյություն չունեն ռասայական խտրականության դեմ ուղղված համապարփակ դրույթներ, իսկ Քրեական օրենսգրքում գոյություն չունեն ռասայական խտրականություն քարոզող կազմակերպությունների գործունեության արգելման մասին դրույթներ”:</p> <p>Կետ 20. Քրեական օրենսգրքի 226 հոդվածը, որը վերաբերվում է “գործողություններին՝ ուղղված ազգային, ռասայական կամ կրոնական ատելությանը, որոնք առաջանում են ռասայական գերակայության կամ ազգային արժանապատվության նվաստացման հետևանքով”, նախատեսում է խիստ պատիժ, եթե դրանք կատարվել են կազմակերպված խմբի կողմից: Սակայն ՌԱԵՀ-ն հայտնի չեն դատական որոշումներ, որոնք այս դրույթն ի կատար են ածել դիտավորյալ բնույթի հետևյալ գործողությունների համար՝ ռասայական խտրականություն քարոզող խմբի ստեղծում կամ ղեկավարում, կամ հանցակցության նպատակով դրա գործընթացներին մասնակցություն, որոնք նախատեսված են 18-րդ հոդվածի a), b), c), d), e) և f) կետերում 7-րդ Ընդհանուր քաղաքականության հանձնարարականի դրույթներում: ՌԱԵՀ-ն կարծում է, որ դա կնպաստի իրավական կարգավորմանը, եթե Հայաստանի քրեական իրավունքը նախատեսի պատժամիջոցներ վերոնշյալ արարքների համար:</p> <p>Կետ 25. ՌԱԵՀ-ն իշխանություններին</p>	<p>Գնահատականը փաստացի ճիշտ չի տրված: Այսպես, ռասայական խտրականության հարցը բազմակողմանիորեն արծարծված է Հայաստանի օրենսդրությունում և, խտրականության ցանկացած տեսակ՝ սեռի, ռասայի, մաշկի գույնի, էթնիկական կամ սոցիալական ծագման, գենետիկ նշանակության, լեզվի, կրոնի կամ համոզմունքների, քաղաքական կամ այլ համոզմունքների, ազգային փոքրամասնություններին պատկանելիության, գույքային դրության, ծննդի, հաշմանդամության, տարիքային կամ անձնական ու սոցիալական այլ դրության խտրականությունն արգելված է ՀՀ Սահմանադրությամբ, ինչպես նաև որպես հանցագործություն քրեականացված է ՀՀ Քրեական օրենսգրքով և արգելված է Քաղաքացիական և Աշխատանքային օրենսգրքերի համաձայն: Վերոնշյալ բնագավառին առնչվող հոդվածները շարադրված են փաստաթղթին կից Հավելված 1-ում:</p> <p>Երկրորդ՝ Քրեական օրենսգրքի դրույթները կիրառվում են բոլորի նկատմամբ և որպես քրեական հանցագործություն քննարկվում է ըստ բնույթի, անկախ նրանից՝ արարքը կատարում է ֆիզիկական անձ կամ կազմակերպություն: Բացի այդ, “Ոչ կառավարական կազմակերպությունների մասին” ՀՀ օրենքը առավել մանրամասն տեղեկատվություն է տալիս այն կազմակերպությունների լուծարման մասին, որոնք ռասայական թշնամություն</p>

ՌԱԵՀ-ի 3-րդ զեկույցը	Մեկնաբանություններ
<p>կրկին խորհուրդ է տալիս մշակել համապարփակ քաղաքացիական և վարչական օրենսդրության նախագիծ, որն ուղղված կլինի ռասայական խտրականության դեմ, ինչը բխում է Ընդհանուր քաղաքականության 7-րդ հանձնարարականի դրույթներից:</p> <p><u>Կետ 27.</u> ՌԱԵՀ-ն իշխանություններին խորհուրդ է տալիս հավաքել հավաստի տեղեկություններ ռասայական խտրականության մասին քաղաքացիական և վարչական իրավունքի կիրարկման մասին, ինչպես որ այդ հասկացությունը սահմանված է Ընդհանուր քաղաքականության 7-րդ հանձնարարականում:</p>	<p>Են հրահրում: Վերոնշյալի համաձայն այն դեպքում, երբ կազմակերպության գործունեությունն ուղղված է ռասայական թշնամության հրահրելուն, պետական իրավասու մարմինը կարող է դիմել դատարան՝ կազմակերպության լուծարման հայցով, ինչպես նաև “Կուսակցությունների մասին” ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածում ասվում է, որ Կուսակցություն չի կարող ճանաչվել այն միավորումը, եթե նրա կանոնադրության համաձայն անդամությունը հիմնված է բացառապես մասնագիտական, ազգային, ռասայական կամ կրոնական հատկանիշների վրա:</p>
<p><u>Էջ 7.</u> Ոստիկանության գործողությունների դեմ բողոքների քննարկման անկախ համակարգ չի ստեղծվել:</p> <p><u>Կետ 134.</u> ՌԱԵՀ-ն կրկին խորհուրդ է տալիս ստեղծել ոստիկանության գործողությունների դեմ բողոքների քննման անկախ համակարգ: Այն, այլ հարցերի հետ մեկտեղ պետք է նաև անդրադառնա ռասայական խտրականությանը վերաբերող հարցերին այն ընկալմամբ, ինչպես դա սահմանվում է ՌԱԵՀ-ի Ընդհանուր քաղաքականության 7-րդ Հանձնարարականում:</p>	<p>Դիտողությունը փաստացի ճիշտ չէ, քանի որ ցանկացած ոստիկանության գործունեության դեմ ուղղված ցանկացած բողոք, եթե խոսքը գնում է քրեորեն պատժելի արարքների մասին, քննվում է 2008թ. Հայաստանում ստեղծված Հատուկ քննչական ծառայության կողմից, որն անկախ մարմին է: Ցանկացած ոչ պատժելի գործողություն քննվում է ոստիկանության կողմից՝ ներքին ընթացակարգերով:</p>
<p><u>Էջ 7.</u> Կրոնական ատելության հիման վրա կատարված հանցագործությունների և ռասայական խտրականության հիման վրա քաղաքացիական և վարչական իրավունքի կիրարկման վերաբերյալ վիճակագրական տվյալներ չկան:</p> <p><u>Կետ 15.</u> ՌԱԵՀ-ն իշխանություններին խորհուրդ է տալիս ստեղծել մի համակարգ, որն իրենց թույլ կտա ռասայական ատելության հիման վրա</p>	<p>Դիտողությունը փաստացի ճիշտ չէ, քանի որ հարցը ոչ թե վիճակագրության մեջ է, այլ այն հանցագործությունների բացակայության, որոնք թույլ կտան դրանք գրանցել: Երկրում բոլոր հանցավոր գործողությունները համապատասխանաբար գրանցված և դասակարգված են, այդ թվում՝ հանցագործության տեսակը և անձանց էթնիկ ծագումը:</p>

ՌԱԵՇ-ի 3-րդ զեկույցը	Մեկնաբանություններ
<p>կատարված բոլոր հանցագործությունների նկատմամբ հսկողություն սահմանել, ինչպես դա սահմանվում է ՌԱԵՇ-ի Ընդհանուր քաղաքականության 7-րդ հանձնարարականում:</p>	<p>Քրեական վիճակագրության համակարգն արդեն գոյություն ունի և այն իր մեջ ներառում է նաև ռասայական ատելության հողի վրա կատարված հանցագործությունների վերաբերյալ տեղեկատվություն: Իրավիճակը լավ վերահսկվում է:</p>
<p>Էջ 7. “Ընդհանուր առմամբ էթնիկական տվյալների հավաքման համակարգ գոյություն չունի”:</p>	<p>Դիտողությունը ճիշտ չէ, քանի որ Հայաստանում հավաքված բոլոր վիճակագրական տվյալները դասակարգված են ըստ անձանց էթնիկ ծագման: Բոլոր վիճակագրական տվյալներին կարելի է ծանոթանալ ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության ինտերնետային կայքում:</p>
<p>Էջ 7. “Ազգային անվտանգության ծառայությունը հսկողության տակ է պահում նաև ցանկացած կրոնական գործունեություն”:</p>	<p>Դիտողությունը ճիշտ չէ, քանի որ ազգային անվտանգության ծառայությունը ցանկացած կազմակերպության գործունեության վրա հսկիչ գործառույթներ չունի: Սակայն ըստ սահմանված պարտականությունների՝ պետք է ուշադիր լինի այն կազմակերպության գործունեության նկատմամբ, որը սպառնալիք կհանդիսանա անվտանգությանը և Հայաստանի բնակչության ապահովությանը: Տեքստում ներկայացված պնդումներն անհիմն են և հիմնված են բացառապես մեկ դեպքի անձնական գնահատականի վրա:</p>
<p>Էջ 7. “Էթնիկ փոքրամասնությունների կազմակերպություններին դրամաշնորհի բաշխման համար անհրաժեշտ է, որպեսզի գործի արդարացի համակարգ”: Կետ 69 ՌԱԵՇ-ն խորհուրդ է տալիս, որպեսզի ազգային փոքրամասնությունների համակարգող խորհուրդն դրամաշնորհը բաշխի հավասարաբաշխ անկախ յուրաքանչյուր փոքրամասնության քանակից, հրաժարվի և փոխի այն համակարգը, որի</p>	<p>Դրամաշնորհի բաշխման կարգը Հայաստանի կառավարության կողմից չի մշակվել, բայց համաձայնեցվել է ազգային փոքրամասնությունների բոլոր ներկայացուցիչների հետ ազգային փոքրամասնությունների Համակարգման խորհրդում՝ Հայաստանում բնակվող բոլոր ազգային փոքրամասնությունների հետ հավասար վերաբերմունքի սկզբունքով: Այս համակարգում կատարվելիք ցանկացած փոփոխություն</p>

ՌԱԵՀ-ի 3-րդ զեկույցը	Մեկնաբանություններ
<p>դեպքում դրամաշնորհը բաշխվում է՝ ելնելով յուրաքանչյուր էթնիկ փոքրամասնության իրական կարիքներից:</p>	<p>պետք է ներկայացվի և համաձայնեցվի հենց իրենց՝ ազգային փոքրամասնությունների կողմից: Վերջիններս մինչ այժմ ոչ մի ցանկություն չեն ցուցաբերել միմյանց միջև համաձայնեցված համակարգում ինչ-որ փոփոխություն կատարելու վերաբերյալ, ինչը կարող է անցանկալի վեճերի տեղիք տալ: Հայաստանի կառավարությունը ղեկավարվում է Համակարգող Խորհրդի որոշմամբ, ինչն արժանացել է բոլոր ազգային փոքրամասնությունների աջակցությանը:</p>
<p><u>Էջ 7.</u> “Միջնակարգ դպրոցն ավարտած ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների համար բարձրագույն կրթության հասանելիության միջոցները”:</p> <p><u>Կետ 75.</u> ՌԱԵՀ-ն խորհուրդ է տալիս ընդունել օրենք՝ միջնակարգ դպրոց ավարտած ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչներին բարձրագույն կրթության հասանելիությունը հեշտացնելու համար:</p>	<p>Բարձրացված հարցը օրենսդրական լուծումների կարիք չունի, քանի որ այն արդեն կարգավորված է “Կրթության մասին” ՀՀ օրենքի դրույթներով և ՀՀ կրթության և գիտության նախարարի հրամանով:</p> <p>Հայաստանի Հանրապետության ազգային փոքրամասնություններին պատկանող դիմորդները բարձրագույն ուսումնական հաստատություններ ընդունվում են հավասար հիմունքներով, ինչպես նաև՝ ազգային փոքրամասնությունների ղեկավարների կողմից ներկայացված հայտերի հիման վրա:</p> <p>Ազգային փոքրամասնությունների ղեկավարների հայտերի հիման վրա դիմորդների ընդունման հարցը քննարկվել է ՀՀ կրթության և գիտության նախարարի հրամանով ստեղծված Հանրապետական ընդունող հանձնաժողովի նիստի ժամանակ: Ազգային փոքրամասնություններին պատկանող այն դիմորդները, որոնք քննությունները հանձնել են դրական գնահատականներով, մեծամասնության հետ միասին կարող են ընդունվել համապատասխան բարձրագույն ուսումնական հաստատություններ</p>

ՌԱԵՇ-ի 3-րդ զեկույցը	Մեկնաբանություններ
	<p>Հանրապետական ընդունող հանձնաժողովի որոշմամբ:</p> <p>Ազգային փոքրամասնություններին պատկանող այն դիմորդները, որոնք ընդունվում են պետական բարձրագույն ուսումնական հաստատություններ ընդհանուր հիմունքներով, օգտվում են “Կրթության մասին” ՀՀ օրենքով սահմանված բոլոր առավելություններից, այդ թվում՝ մասնակցում են բուհում կազմակերպվող փոխատեղման գործընթացին /ռոտացիա/, սահմանված կարգով օգտվում են ուսման վարձի զեղչման իրավունքից, տրամադրվում են պետական կրթաթոշակներ ըստ իրենց նախասիրությունների, սահմանված կարգով մասնակցում են բուհից-բուհ և ներբուհական փոխադրման գործընթացին, մասնակցում մագիստրատուրայի ընդունելությանը և այլն:</p>
<p><u>Կետ 12.</u> ՌԱԵՇ-ն խորհուրդ է տալիս քաղաքացիական և զինվորական այլընտրանքային ծառայության ժամկետը անհապաղ կրճատել վեց ամսով:</p>	<p>Հարկ է նշել, որ պարտադիր այլընտրանքային ծառայության կամ դրա երկարության վերաբերյալ միջազգային չափանիշներ գոյություն չունեն:</p> <p>Ժամկետի երկարությունը պետք է համապատասխանի զինվորական ծառայությանը, որն իր հերթին կազմված է օրեկան 16-ժամյա ծառայությունից: Այսպիսով՝ «Այլընտրանքային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 5 հոդվածը, որի համաձայն՝ «այլընտրանքային զինվորական ծառայության ժամկետը կազմում է 36 ամիս, իսկ այլընտրանքային քաղաքացիական ծառայության ժամկետը կազմում է 42 ամիս», լիարժեքորեն համապատասխանում է Հայաստանի աշխատանքային օրենսդրությանը, որը նախատեսում է ոչ ավելի, քան 8-ժամյա աշխատանքային օր և 40-ժամյա</p>

ՌԱԵՇ-ի 3-րդ զեկույցը	Մեկնաբանություններ
	<p>աշխատանքային շաբաթ: Չնայած դրան, ՀՀ պաշտպանության նախարարությունը պատրաստակամություն է հայտնել քննարկել ծառայության երկարության հնարավոր կրճատումը մինչև թույլատրելի սահմանը:</p>
<p><u>Կետ 19.</u> ՌԱԵՇ-ն խորհուրդ է տալիս, որ ատելության հիման վրա կատարված հանցագործությունները քննվեն ոստիկանության կողմից, այլ ոչ թե՝ ազգային անվտանգության ծառայության:</p>	<p>Տեղեկատվությունը ճիշտ չէ: Այդպիսի բողոքները միշտ քննվում են ոստիկանության կողմից:</p>
<p><u>Կետ 21.</u> ՌԱԵՇ-ն խորհուրդ է տալիս հետևյալ գործողությունների համար սահմանել քրեական պատասխանատվություն, եթե դրանք դիտարկվում են կատարվում՝ ա. Ռասիզմ քարոզող խմբի ստեղծում կամ ղեկավարում, բ. Այդպիսի խմբի պաշտպանում և գ. Ընդհանուր քաղաքականության 7-րդ հանձնարարականում նշված մի շարք հանցագործություններին մասնակցություն ցուցաբերելը խմբի կազմում:</p>	<p>Այս հարցն արդեն իսկ արծարծված է ՀՀ Քրեական օրենսգրքում: Քրեական օրենսգրքի 226 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ ազգային, ռասայական կամ կրոնական թշնամանք հրահրող գործողությունները կամ ռասայական գերակայության կամ ազգային արժանապատվության նվաստացմանն ուղղված գործողությունները դիտարկվում են ինչպես հանցագործություն և պատժվում են նվազագույն աշխատավարձի երկուսից մինչև հինգ հարյուրապատիկի չափով տուգանքով, կամ առավելագույնը երկու տարի ուղղիչ աշխատանքներով, կամ երկուսից չորս տարվա ազատազրկմամբ: Ինչպես նաև, նայեք 20, 25 և 27 կետերի պատասխանները:</p>
<p><u>Կետ 32.</u> ՌԱԵՇ-ն կրկին խորհուրդ է տալիս ՀՀ Մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակին հատկացնել անհրաժեշտ ռեսուրսներ, ինչը գրասենյակին հնարավորություններ կտա պաշտպանել ռասիզմի և ռասայական խտրականության գոհերին:</p>	<p>Գոյություն ունի ՀՀ Մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակի բյուջեի մշտական ավելացում: 2009 թվականին ՀՀ Մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակին հատկացվել էր 136,1 մլն ՀՀ դրամ, որը 2008 թվականի բյուջեի համեմատ ավելացել է 6,8 տոկոսով:</p>
<p><u>Կետ 37.</u> ՌԱԵՇ-ն կրկին խորհուրդ է տալիս, որ դատական իշխանության,</p>	<p>Դատական իշխանության, իրավապահ մարմինների ներկայացուցիչների և</p>

ՌԱԵՀ-ի 3-րդ զեկույցը	Մեկնաբանություններ
<p>իրավապահ մարմինների ներկայացուցիչները և փաստաբանները ռասիզմի, ռասայական խտրականության և դրանց հետ կապված անհանդուրժողականության դեմ պայքարի համար ներքին և միջազգային նորմերի համաձայն հատուկ պատրաստվածություն անցնեն:</p>	<p>փաստաբանների համար իրականացվում են մշտական դասընթացներ: Մարդու իրավունքների ուսուցումը, ինչպես նաև տարբեր բնագավառներում մարդու իրավունքների ընդլայնումը, ներառյալ ռասիզմի և անհանդուրժողականության դեմ պայքարը, հանդիսանում են ոստիկանության ակադեմիայի և դատական դպրոցի ուսումնական ծրագրի անբաժանելի մասը, որտեղ ոստիկանության աշխատողների և դատավորների մասնագիտացման բարձրացումն իրականացվում է նպատակային դասընթացներով, անկախ՝ տարբեր խմբի պաշտոնյաների համար նախատեսված կոնկրետ թեմաներով նպատակային դասընթացներից: Դատավորների համար դատական դպրոցում անցնող դասընթացները պարտադիր են, քանի-որ այն նախատեսված է Հայաստանի դատական օրենսգրքով: Արդարադատության նախարարության իրավաբանական ինստիտուտն ապահովում է կալանավայրերի աշխատակիցների և դատական ակտերի հարկադիր կատարողների համար մասնագիտացման բարձրացում, ինչպես նաև այդ բոլոր աշխատողները տարին մեկ անգամ անցնում են դասընթացներ:</p>
<p><u>Կետ 57</u> Ինչ վերաբերվում է էթնիկ վիրավորանքներին, ապա ՌԱԵՀ-ն տեղեկացվեց այն մասին, որ հայերենում կա նվաստացուցիչ մի տերմին, որն օգտագործվում է քոչվորական կյանք վարող գնչուական ծակում ունեցող խմբի մարդկանց նկարագրելիս: Այս խմբի անդամների սերունդները բավականաչափ ասիմիլացված են, նրանք խոսում են հայերեն, Հայ առաքելական եկեղեցու հետևորդներն են հանդիսանում և չունեն հատուկ</p>	<p>Գոյություն ունեն տարբեր մասնագիտությունների, մարդկանց, սիմվոլների և այլնի կոնկրետ անվանումներ, որոնք հայոց լեզու են մտել որպես բայեր ամբողջ պատմության ընթացքում և օգտագործվում են առանց մատնանշելու կոնկրետ ազգի կամ էթնիկական խմբի: Դա աշխարհում գոյություն ունեցող բոլոր լեզուների համար համընդհանուր մղում է, և ոչ մի դեքում չի կարող քննարկվել որպես էթնիկ հողի վրա արհամարանքի</p>

ՌԱԵՀ-ի 3-րդ զեկույցը	Մեկնաբանություններ
<p>սովորույթներ: Բայց և այնպես, նրանց հարևանները շատ հաճախ իմանում են իրենց ծագման մասին: Այս մարդիկ իրենց խորը վիրավորված են զգում, երբ իրենց մասին խոսելից երրորդ անձանց կողմից օգտագործվում է այդ վիճահարույց բառը:</p> <p><u>Կետ 58</u> ՌԱԵՀ-ն խորհուրդ է տալիս իշխանություններին քննարկելու, թե ինչպես կարելի է պայքարել վերոնշյալ էթնիկական ծագման հիման վրա օգտագործվող նվաստացուցիչ արտահայտությունից՝ առանց պիտակավորելու քոչվոր խմբին պատկանող որևէ ներկայացուցչի:</p>	<p>դրսևորում:</p>
<p><u>Կետ 68</u> Ինչ վերաբերվում է էթնիկ փոքրամասնությունների ֆինանսական աջակցությանը, ապա ՌԱԵՀ-ն նշում է, որ ինը միլիոն դրամի չափով դրամաշնորհն ամեն տարի տրամադրվում է ազգային փոքրամասնությունների Համակարգող խորհրդին, որպեսզի այնուհետ բաժանվի անդամ կազմակերպությունների միջև:</p>	<p>Հայաստանի Կառավարության կողմից հատկացված դրամաշնորհը կազմում է տաս միլիոն դրան, որից մեկ միլիոնը հատկացվում է ազգային փոքրամասնությունների կողմից իրականացվող համատեղ միջոցառումների կազմակերպմանը՝ ազգային փոքրամասնությունների Համակարգող խորհրդի որոշմամբ:</p>
<p><u>Հետզոտություն 54</u> Այս գործերի որոշակի մասը կորել է:</p>	<p>Հարկ է նշել, որ այս գործերը կորել են, որովհետև մաքսային վճարների մասին օրենքի փոփոխությունը տարածվում է Հայաստան ներմուծված ամբողջ գրականության վրա, այդ թվում նաև կոնկրետ կրոնական խմբերի կողմից ներմուծվածներին:</p>